

Olakšavanje sintaktičke korekcije: Uticaj konteksta na obradu negramatičnih rečenica

Katarina Bujandrić¹, Srđan Popov²

¹European Masters in Clinical Linguistics (EMCL),

Universities of Groningen (NL), Potsdam (DE), and University of Eastern Finland;

²Center for Language and Cognition Groningen, University of Groningen, The Netherlands

Pri obradi rečenica koje sadrže grešku u kongruenciji između subjekta i predikata (npr. **Starica zamišljeno žale za boljim danima*), parser je primoran da ispravi tu grešku kako bi oblikovao koherentnu reprezentaciju rečenice. U procesu sintaktičke korekcije, parser ovde ima dve opcije: može ispraviti nastavak na imenici (*starica_{jedn.} > starice_{mn.}*) ili nastavak na glagolu (*žale_{mn.} > žali_{jedn.}*). Kako bi se postigla korekcija, parser mora najpre odabrati jednu od opcija i potom izmeniti reprezentaciju rečenice. Korekcija se manifestuje u ponašanju i moždanoj aktivnosti kroz otežanu obradu rečenice, pri čemu je otežanje najčešće ograničeno na reč u kojoj se uočava nekongruencija. Vođeni prethodnim nalazima o facilitativnom efektu konteksta na srodne sintaktičke procese, koristili smo tehniku čitanja sopstvenim tempom da ispitamo da li kontekst može olakšati proces sintaktičke korekcije. Pretpostavili smo da će izvanrečenični kontekst koji razjašnjava brojnost subjekta rečenice-mete olakšati korekciju time što navodi parser da odbaci jednu od dve opcije.

Suprotno očekivanjima, rezultati su pokazali da razjašnjavajući kontekst ne olakšava sintaktičku korekciju. Ispitanicima je bilo potrebno više vremena da pročitaju glagole u negramatičnim nego u gramatičnim rečenicama, bez obzira na prisutnost informacija o brojnosti subjekta u prethodnom kontekstu. Tokom izlaganja ću ponuditi dva alternativna objašnjenja za ovakve nalaze. Kao prvo, sintaktička korekcija je možda izolovani proces koji se odvija nezavisno od informacija dostupnih izvan date rečenice. Sa druge strane, postoji mogućnost da razjašnjavajući kontekst ipak olakšava korekciju, ali da facilitacija nije mogla biti uhvaćena tehnikom čitanja sopstvenim tempom. Naime, moguće je da je potproces izbora opcije za korekciju, iako facilitovan, ipak znatno manje zahtevan za parser od potprocesa izmene reprezentacije rečenice, te da njegova facilitacija nije značajno skratila vreme potrebno za izvršenje korekcije. Osetljivije tehnike bi stoga mogle predstavljati podesniji izbor za buduća istraživanja.